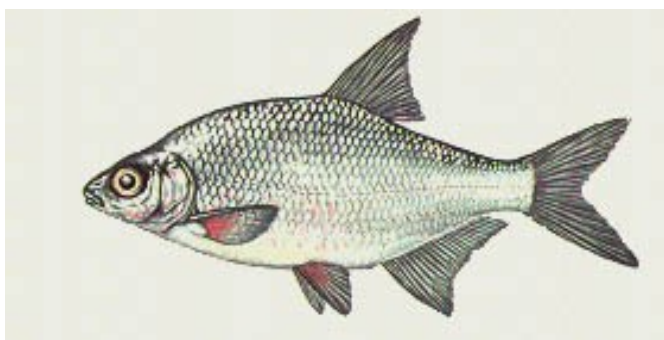
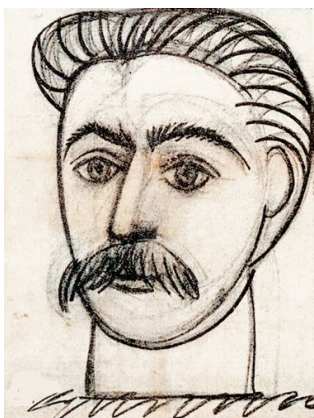

1. Kes on kujutanud keda sellel 1953. aastast pärineval pildil?

2. See on kõrge ja külgedelt lamendunud kehaga kala, kelle pikkus võib ulatuda 30 cm ja kaal 180 g-ni. Ta asustab järvede ja merelahtede kaldavöödet, tegutseb parvedes ning toitub peamiselt põhjaorganismidest, sageli moodustavad segaparvi latikate, särgede ja ahvenatega. Teda peetakse aeglase kasvuga kalaks, sigima hakkab 4...5 aasta vanuselt, emaste eluiga võib ulatuda 23, isastel aga kõigest 13 eluaastani. Kuna ta on suhteliselt luine, siis toiduks teda eriti ei kasutata. Mis kalast jutt?

3. Vastuseks Berliini müüri püstitamisele pidas John F. Kennedy 1963 Lääne-Berliinis kõne, milles kinnitas USA toetust Lääne-Saksamaale. Näitamaks ühtekuuluvust kasutas ta seal kõnes fraasi „Ich bin ein Berliner“ („(Ka) mina olen berliinlane“), mille peale irvhambad leidsid (ekslikult), et kuna ta kasutas artiklit „ein“, siis ei tähendanud see lause mitte, et ta on berliinlane (mida võinuks ka artiklita öelda), vaid hoopis midagi muud, mida Saksas (ja naabermaades) nimetatakse sõnaga „Berliner“. Mis see on?

4. Kelle/mille lippu ja vappi näete? Lipp on puna-valge (punaste triipude üla- ja allküljel on veel üks väike valge triip), vapikilp on rohe-valge-kollane (kilp)

5. Millise nüüdseks juba ligi 30 aastat mittetegutseva ansambli instrumentaalpalasid kuulete?

6. Põhja mütoloogias esineb Loki tütar, keda kujutati tavaliselt süngeilmelise ja kondise, pooleldi kauni-pooleldi inetu (ja mädaneva) naisterahvana, kes saatis maa peale nakkushaigusi ja katastroofe ning kelle võimu alla tulid vanadusse, haigustesse ja õnnetustesse surnute hinged. Temaga sama nime kandis ka tema valitsetav ala. Kes oli see „põrgu perenaine“?

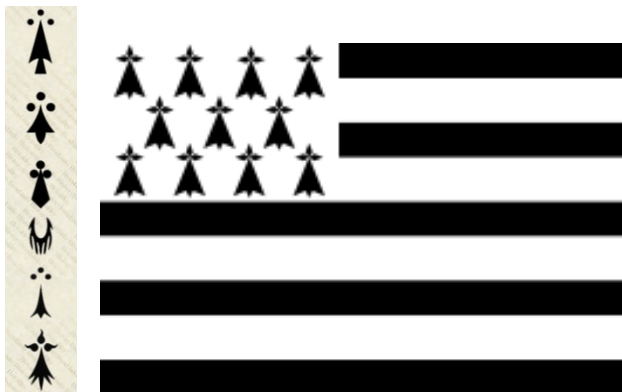
7. Kuigi ta karjäär kestis aastani 2002, mängis see jalgpallur viimase oma 17st mängust Prantsuse rahvusmeeskonnas juba 1995. Peale 1994 valikturniiri viimase mängu lõpuhetkedel saadud kaotust Bulgaaria vastu, mis prantslased MMilt välja jättis, tembeldas treener Houllier küsitava Prantsuse jalgpalli mõrtsukaks (saatuslik rünnak algas tema valesöödust), samuti ei teeninud ta välja ka järgneva peatreeneri Jacquet usaldust. Samal 1995. aastal suundus ta klubijalgpalli mängima Inglismaale, kus tema tipphetkeks oli 1998-1999 hooaja parimaks jalgpalluriks valimine, kuigi ta klubi lõpetas alles 11. kohal. Kes?

8. See on ennekõike omane naistele ning oma nimegi on ta saanud kreekakeelsest sõnast „emakas“. Termin algupäraseks kasutajaks peetakse Hippokratest, kes kirjeldas mitmeid sümptomeid, mille põhjuseks pidas ta emaka kuivamist kehavedelike puudumise tõttu ja seetõttu asukoha muutumist kehas. Üheks ravimisviisiks pakkus ta välja näiteks raseduse, mis pidi emakat niisutama. Mingi perioodi vältel 19. sajandil loeti seda aga seksuaalseks häireks, mille vastu pidi aitama genitaalide masseerimine, et esile kutsuda orgasm. Millest jutt?

9. Ta sündis 1938 New Yorgis juudiperekonnas, ta isa oli filmidirektor, kes sattus 1950 Hollywoodi „musta nimekirja“ (veendumuste tõttu ei võimaldatud tal oma erialal töötada) ja seetõttu pidi emigreeruma Euroopasse. 1960-te keskel alustas ta edukat lauljakarjääri, olles keelte peale on ta lindistanud lugusid prantsuse, inglise, saksa, vene, hispaania, itaalia ja kreeka keeles. Paraku lahkus ta parimas eas – 1980 suri ta Tahiiil infarkti. Teda on laialdaselt kaverdatud, eesti keeles on sellega näiteks hakkama saanud Vello Orumets, Kalju Terasmaa, Allan Roosileht, Üllar Jörberg, ans. Kuldsed Lindid jt. Kes?

10. See hollandi kartograaf ja maadeavastaja sündis umbes 1550. Ta võttis nõuks läbida Kirdeväil, mille olemasolusse ta kaljukindlalt uskus – kuna polaarjoone taga paistab suvel 24 tundi päevas, siis piisab sellest, et suvaline jää sulatada. Ta tegi 1594 – 1597 kolm retke, mille käigus ta avastas Teravmäed (ja andis neile nime) ning jõudis Novaja Zemljani. Ta suri oma kolmandal reisil üritades Euroopasse tagasi pöörduda. Kes?

11. Kes on pildil (pilt pärit umbes aastast 2005)? Sündinud 1974, tegutsenud näitlejana ja kirjutanud/kujundanud lavastustele muusikat Rakvere Teatris ja Eesti Draamateatris, oli 2003 - 2011 viimases muusikaala juhatajaks, aastast 2007 Eesti heliloojate liidu liige.

12. Mida kujutavad heraldikas vasakpoolsel real kujutatud sümboleid (kõik need tähendavad ühte ja sama, lihtsalt selle erinevad disainivariandid)? Parem pool on üht varianti neist sümboleist kasutatud Bretagne'i lipul.

13. 1997 9. juunil avaldas Eesti Päevaleht Tõnu Keesi artikli pealkirjaga „... tunneb profileiva lõhna“, mille kangelaseks oli esimene Eesti jalgrattur, kes pääses sõitma Itaalia tiimi. Tõsi küll, esialgu oli tegu veel amatöörtiimiga, kuid sinna kuulus näiteks ka 2000 maailmameistriks tulnud Romans Vainšteins. Napilt kuu aega hiljem aga oli meie mees juba surnud, põhjuseks veoautoga kokkupõrge treeningsõidul. Kes oli see 22-aastasena hukkunud jalgrattalootus?

14. Harilik ... on üks Euroopa levinumaid haljastuspuid, tema erinevate sortide arv ligineb sajale (tuntuim neist on punaseleheline variant). Puu leviala ulatub Lõuna-Rootsist Itaaliani ning Lõuna-Inglismaast Türgini, meile lähim looduslik kasvukoht on Leedus. Puud võivad kasvada ligi 50m kõrguseks (enamasti 25-35m), nad on helehallid ja sileda koorega, taluvad hästi varju ja selle liigi metsades ei kasva hämaruse tõttu puude all suurt midagi muud. Viljaks on kolmnurkne pruun pähklike, mis on toorelt mürgine. Meie kliima jaoks on ta natuke liiga külmaõrn, kuigi teda on kasvatatud peamiselt vanades mõisaparkides, pehmema kliimaga Lääne-Eestis võib leida päris ilusaid eksemplare. Mis puust jutt?

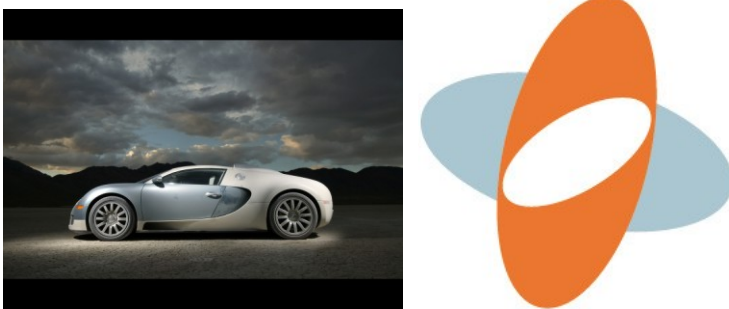
15. Gustav ... oli hugenoti päritolu baltisakslane, kes sündis 1814 Pärnus, kuid oma tuntuks saanud ettevõtte rajas ta hoopis 1842 Peterburis. Erilist kuulsust tõid ärile ta poja Peter Carl ... poolt peaaesjalikult tsaariperekonna jaoks valmistatud 65 objekti, mille hinda loetakse tänapäeval miljonites dollarites. Mis perekonnanime need mehed kandsid?

16. See itaalia kunstnik elas 1435-1488 ja tegutses Firenze Medici õukonnas. Tema töökojas tegutsesid mitmed hiljem tuntuks saanud kunstnikud (mh. da Vinci, Ghirlandaio ja Perugino) ja kuna nende varaseid töid on raske eristada küsitava omadest, ei ole paljude ta maalide autorluses sajabrotsendilist kindlust. Ennekõike hinnatakse teda skulptorina ja tema parimaks tööks loetakse Bartolomeo Colleoni ratsamonumenti Veneetsias. Kes?

17. See rahvusvahelisse üldkasutatav mõiste tuleb Federico Fellini 1960. aasta filmist *La Dolce Vita* („Magus elu“), kus Walter Santesso poolt mängitud tegelaskuju kandis sellist nime. Nimetage see!

18. Pildil olev masin on maailma kiireim auto, millega võib ka liiklusse minna, tema tippkiiruseks on mõõdetud 431 km/h. Oma nime on ta saanud piloodi järgi, kes sama firma autol võitis 1939 LeMansi 24 tunni sõidu. Mis autoga (tootja + mark) on tegu.

19. Millise Eesti asutuse logo näete pildil? (püstine ovaal esiplaanil on oranž, põiki olev tagaplaanil hall)

20. See Thomas Harrise loodud leedu rahvusest tegelane esines esmakordselt 1981 ilmunud romaanis „Punane draakon“ (*Red Dragon*) ja kinolinal 1986 selle raamatu järgi tehtud filmis *Manhunter*. Tõsiselt kuulsaks sai ta aga seeria teise raamatu ja selle põhjal tehtud hittfilmiga. **Kellest on jutt?**

21. Ta on Eestis suhteliselt tavaline haudelind. Isaslind on emasest natuke väiksem ja tema pea ja saba on hallid (emasel pruunid), muidu on nad suhteliselt sarnased. Elutseb kultuurmaastikul või nende ääres, toitudes ennekõike väikelindudest ja pisiimetajaist, kelle varitsemisel võib kasutada rappelendu. Kuna ta ise ei ole suurem asi ehitaja, kasutab ta võimaluse korral teiste lindude (eriti vareste) pesi, mis peavad olema õhust varjatud – kuna tegu on väikese linnuga, peab ta pelgama suuremaid röövlinde. Mis linnuga tegu?

22. Kes on see tuntud mees 1980 New Yorgis Annie Leibowitzi poolt tehtud fotol?

23. Lissaboni Benfica vappi kaunistab moto „E pluribus unum“, mis tähendab tõlkes „üks paljudest“, kuigi talle võib omistada erinevaid tähendusvarjundeid. Huvitaval kombel on olemas kaks (vähemalt eestlaste jaoks) tuntumat kohta, kust me leiame sellesama moto – ühe riigi ja ühe 1918 loodud „asja“ vapilt. Nimetage need!

24. Ovidiuse „Metamorfoosides“ on lugu kahest armastajast, kes elavad küll kõrvuti, kuid ei saa abielluda ega omavahel normaalselt suheldagi, kuna nende vanemad on vaenujalal. Nad otsustavad põgeneda, kuid neiu jõuab kohtumispaika varem ja satub seal verise suuga lõvi peale ning põgeneb, pillates maha oma loori. Lõvi teeb loori veriseks ja kui noormees kohale jõuab ja selle leiab, järeldab ta, et ta armsam on looma poolt maha murtud, ning viskub oma mõõga otsa. Kui neiu tagasi tuleb, sooritab ka tema enesetapu sellesama mõõga läbi. Seda süžeed on kasutanud ka William Shakespeare oma „Romeo ja Julia“ ning „Suveöö unenäos“, kus kõrvalliinina etendasid seda näidendina töömeestest harrastusnäitlejad. Mis on selle traagilise armastajapaari nimed?

25. Kuuldavat muusikapala on pärit ühest 1965. aastal tehtud filmist ja teda tuntakse naispeategelase nime järgi. Nimetage see naisenimi (filmi nime eest saab 1 punkti).

26. Selle valge kristallilise pulbri keemiline valem on $\text{AlK}(\text{SO}_4)_2 \cdot 12\text{H}_2\text{O}$, ka $\text{K}_2\text{SO}_4 \cdot \text{Al}_2(\text{SO}_4)_3 \cdot 24\text{H}_2\text{O}$ ja nimetus samamoodi lohisev alumiiniumkaaliumsulfaatdodekahüdraat. Aine sulab umbes 93 kraadi juures, ei lahustu etanoolis ja külmas vees lahustub kehvasti, kuumas vees aga väga hästi, on peaaegu lõhnatu kirbe-magusa maitsega. Teda kasutatakse vee puhastamiseks, kanga tulekindluse suurendamiseks, mõnedes antiperspirantides ning toiduainetetööstuses happesuse regulaatorina (E 522), varem oli laialdaselt kasutusel naha parkimisel ning lõnga värvimisel, rahvameditsiinis ka väikeste verejooksude peatamisel. Mis ainest on jutt (triviaalnimetus)?

27. See 1997 sündinud tütarlaps kogus sellel suvel palju kahtlasevõitu kuulsust, kui ta omaenda (või õigemini oma vanemate) kulu ja kirjadega andis välja laulu *Friday* ning sellega kaasneva video, mis sai endale meedias külge templi kui „maailma kõigi aegade kõige kehvem lugu“ ning kogus seetõttu Youtube’is kokku üle 150 miljoni vaatamise (ja ei, ma ei lase teile seda lugu, see oli tõesti kehv). Kellest jutt?

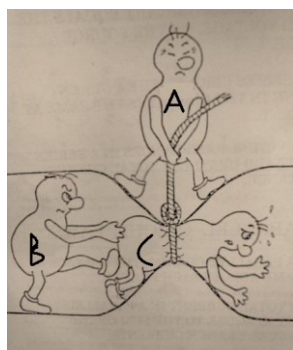

28. Teekattemärgis nr. 979 kujutab endast värvitud (või freesitud) triipe, mille peale sõites auto hakkab värisema ja tekib müra. Üldiselt tähistatakse nendega teelõike, kus tuleb olla eriti tähelepanelik (näiteks enne ringristmikke või asulasse sisse sõitmist), võivad olla ka teeservades, et hoiatada autojuhte oma rajalt väljakaldumise eest. Mis on selle märgise nimeks?

29. Üks 1990te kõvemaid Euroopa korvpallureid ei osalenud küll rahvusvahelistel suurturniiridel, kuid see-eest tegi 1988-2000 mehetegusid NBAs, kus ta oli praktiliselt kogu selle aja oma ainsa klubi põhikoosseisu mängijaks. Ja klubi ei olnud üldse mitte kehvade killast, neli korda (1994, 1995, 1998 ja 1999) jõuti NBA poolfinaalidesse ja 2000 isegi finaali, kus jäädi kuues mängus alla LA Lakersile, peale mida küsitav otsustas jalaprobleemide tõttu oma mängijakarjääriga lõpparve teha. Kes?

30. Nimetage helilooja!

31. Näete Sõtke jõe ääres asuva Eesti linna (tunnuslausega „Värskete meretuulte linn“) vappi (keskosa on kollane, üla- ja alaosa sinised, lipp on põhimõtteliselt sama motiiviga, aga teadagi neljakandiline). Esmakordset mainimist leidis 1502 kõrtsikohana, hiljem jäi ta ala Tüksamäe ja Vana-Sõtke mõisate territooriumile, linnaõigused sai 20. sajandil. Mis linnaga tegu?

32. Näete karikatuuri ühest füüsika valemist, kirjutage vastuseks kolme mehe nimed:

A) 1789-1854, B) 1745-1827, C) 1775-1836

Kahe punkti saamiseks tuleb ühendada õigesti kõik kolm nime ja tähed, ühe punkti saab kui kõik kolm nime on õiged või siis kaks nime on õiged ja õige tähe juures.

33.) 1933 toimus Berliini Opernplatzil Hitleri käsul avalik raamatute põletamine. Hiljem tähistati see koht mälestustahvliga, kust võis lugeda: „See oli kõigest sissejuhatus; seal kus nad põletavad raamatuid, hakkavad nad lõpuks põletama ka inimesi“. See lause võeti 1821 kirjutatud näidendist Almansor, mille autoriks oli juudi päritolu saksa kirjamees (1797-1856), kelle teosed (loomulikult) samuti põletamisele kuulusid. Too mees oli tuntud ennekõike oma lüürilise luule poolest, imetles Prantsuse revolutsiooni ideesid ja Napoleoni. Radikaalse liberaalina oli kriitiline Preisimaa konservatiivse atmosfääri suhtes, reaktsioonina juutide tõrjumisele läks 1825 üle protestantismi ja 1831 kolis Pariisi, kus elas oma elu lõpuni. Kes?

34. See Austraalia spordi- ja vabaajarõivaste bränd on võtnud oma nime sõna järgi, mida sealmaal kasutatakse kirjeldamiseks seisva veega veekogusid, mis on tekkinud jõesängi muutumise tagajärjel (vanajõed). Nimetage see!

35.) Kuulete Islandi lauljat, kes oma isa perekonnanime kandmiseks pidi ootama seadusemuudatust, mis seda lubaks. Kes?

36. Eesti kaasaegse kunsti muuseum asutas 2011 uue kunstiauhinna, suuruses 5000 eurot, mida loodetakse hakata välja andma igal aastal. Auhinnale nomineeritakse muuseumi poolt viis Eesti kodakondsusega või siin resideerivat kunstnikku viimase kolme aasta loominguliste saavutuste põhisel, 2011 sai auhinna esimeseks laureaadiks Jevgeni Zolotko. Auhind ise kannab samuti ühe Eesti kunstniku nime, kelle?

37. Üks omapärane koht Tammsaare „Tões ja õiguses“ (V peatükis, kui see kedagi aitama peaks) oli kirjeldus, kuidas Andres läks naabri juures aru pidamas (kraavi kaevamise üle teadagi): *Ta toppis piipu, tagus räksiga piibule tuld, popsis ja sülitas. Tema eeskujul talitas ka Andres: pani piibu, piibule tuld, popsis ja sülitas, ainult selle vahega, et ... See oli kogu vahe kahe Vargamäe naabri piibutamises ja sülitamises.* Mida tegi Andres selle protseduuri juures naabrist erinevalt?

38. Selle Kreeka suuruselt teise saare nime (ca 3700 km², 200 000 elanikku) võib tõlkida umbes „lehmadele hea“ (tõenäoliselt on sellega peetud silmas, et ta sobis karjapidamiseks). Emamaast lahutab teda väin, mis on kitsaimast kohast vaid 40 meetrit lai ning arvatakse, et ta on mandrist alles suhteliselt hiljuti maavärina tagajärjel eraldunud. Mis saarest on jutt?

39. Kuigi aasta veel kestab, kuulutas IAAF juba paar nädalat tagasi välja hooaja parimad kergejõustiklased. Meeste seas läks tiitel Usain Boltile, aga küsime seda, kes sai selle au osaliseks naissportlastest? See 1986 sündinud spordlane võitis MMil Daegu's kulla kõigi aegade neljanda tulemusega (ja maailmajao rekordiga), varasemast on tal kirjas olümpiahõbe Pekingist 2008.

40. Viimane anglosaksi soost kuningas, tõusis Inglise troonile 1066 jaanuaris peale Edward Usutunnistaja surma. Pikka valitsemisaega polnud talle antud, sama aasta oktoobris kaotas ta Hastingsi lahingus William Vallutaja vastu nii trooni kui elu. Mis nime too valitseja kandis? (kahe punkti saamiseks tahaks lisaks eesnimemale näha ka õiget järjekorranumbrit või (l)isanimet).

1. Picasso kujutas Stalinit	21. Tuuletallaja (<i>Falco tinnunculus</i>)
2. Nurg	22. Mick Jagger
3. Moositäidisega sõõrik	23. USA ja Eesti Scoutspataljoni vapid
4. Põhja-Küprose Türgi Vabariik	24. Pyramus ja Thisbe
5. ABBA	25. Lara's theme filmist „Dr. Živago“
6. Hel	26. Maarjajää e. maarjas
7. David Ginola	27. Rebecca Black
8. Hüsteeria	28. Täristi
9. Joe Dassin	29. Rik Smits
10. Willem Barents	30. Felix Mendelssohn-Bartholdy
11. Ardo Ran Varres	31. Sillamäe
12. Hermeliin e. kärbinahk	32. A = Ohm, B = Volta, C = Ampère
13. Janek Ermel	33. Heinrich Heine
14. Pöök	34. Billabong
15. Fabergé	35. Emiliana Torrini
16. Andrea del Verrocchio (A. de Cioni)	36. Köler Prize
17. Papparazzo	37. Hõõrus sülje põrandal jalaga laiali
18. Bugatti Veyron	38. Euboia
19. Eesti Töötukassa	39. Sally Pearson
20. Hannibal Lecter	40. Harold II Godwinson